

УДК- 336.02.001: [347.191.11(047)]

М. П. Тюхтій,

професор кафедри менеджменту Міжгалузевої академії управління, доктор економічних наук, м. Київ

Л. В. Громоздова,

професор кафедри міжнародної економіки та маркетингу Київського Університету управління та підприємництва, к.е.н., м. Київ

О. В. Коваль,

магістр

ФІНАНСОВА СТІЙКІСТЬ КОРПОРАЦІЇ В РЕГІОНАХ УКРАЇНИ: ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ АНАЛІЗУ

Анотація. Висвітлено: категорія фінансової стійкості як основа стабільного становища підприємства, наведені типи фінансової стійкості та приклади її розрахунку.

Ключові слова: *фінансова стійкість, абсолютна стійкість, нормальна стійкість, нестійкий фінансовий стан, власні обігові кошти, система управління фінансовою стійкістю корпорації.*

У сучасних умовах економіки господарючі суб'єкти самостійно планують і здійснюють фінансово-економічну діяльність. Основний акцент при цьому спрямований на забезпечення фінансової стійкості.

Фінансова стійкість є основою стабільного становища підприємства. Якщо підприємство фінансово стає, то воно має ряд переваг перед іншими підприємствами того ж профілю у випадку отримання кредитів та залучення зовнішніх інвестицій, у виборі постачальників та в доборі кваліфікованих кадрів. Крім того, таке підприємство не вступає в конфлікт з державою і суспільством по перерахуванню податків і неподаткових платежів, з виплати заробітної плати, дивідендів, повернення кредитів і відсотків за ними.

Практична значущість аналізу фінансової діяльності і визначення стійкості корпорації полягає в тому, що на основі отриманої аналітичної інформації стосовно резервів мікросистеми можна побудувати роботу підприємства у випадку зміни ринкової кон'юнктури, а також зменшити ризик банкрутства. У зв'язку з цим стратегічною метою діяльності будь-якої корпорації є забезпечення фінансової стійкості.

На сьогоднішній день вивченню різних аспектів фінансової стійкості корпорацій присвячені роботи зарубіжних, російських і вітчизняних вчених-економістів. Однак, незважаючи на досить велику кількість публікацій з даної проблеми, питання про сутність фінансової стійкості корпорації залишається не досить дослідженим.

Аналіз економічної літератури свідчить про відсутність єдиної думки щодо змісту та способу обчислення показників оцінки фінансової стійкості, вияву її критичних меж. Найпоширенішими підходами, що застосовуються в процесі аналізу фінансової стійкості корпорації, діагностики чи моніторингу, є традиційні та новітні підходи, в основу яких покладено різноманітні техніки, зокрема:

- агрегування, суть якої полягає в обчисленні оціночних агрегатів балансової моделі підприємства;
- вертикального та горизонтального аналізу, який базується на співставленні в абсолютному та відносному значенні статей балансу та показників інших форм фінансової звітності;
- коефіцієнтного аналізу, який базується на розрахунку відносних показників.

Розгляд методичних підходів до оцінювання фінансової стійкості підприємства коефіцієнтним методом дозволив встановити, що її основними напрямками є: горизонтальний та вертикальний аналіз балансу; аналіз майнового стану (коефіцієнт зносу основних фондів, їхнього оновлення та вибуття); аналіз відносних показників ліквідності (коефіцієнт покриття, швидкої та абсолютної ліквідності); аналіз відносних показників фінансової незалежності (власний оборотний капітал, коефіцієнт забезпечення оборотних активів власним оборотним капіталом, автономії, фінансової залежності та маневреності власного капіталу); аналіз структури та динаміки фінансових результатів; аналіз рентабельності (рентабельність активів за чистим прибутком, власного капіталу, реалізованої продукції та основної діяльності); аналіз ділової активності (коефіцієнт оборотності основних фондів, оборотних активів, запасів, дебіторської заборгованості та період її погашення, кредиторської заборгованості та власного капіталу) [4, с.34].

Рис. 1. Принципи оцінювання фінансової стійкості підприємства

Метою даної статті є дослідження показників та системи управління фінансовою стійкістю корпорації (на прикладі Міжнародної Кондитерської Корпорації «ROSHEN»).

У ході дослідження інформаційною базою для проведення розрахунків було використано баланси МКК «ROSHEN» за 2010–2012 рр.

До запасів корпорації відносяться: виробничі запаси; незавершене виробництво; готова продукція; товари.

Їх загальна вартість (що нами обчислена як сума рядків балансу 100, 120, 130, 140) дорівнювала 108920,4 тис. грн, 143523 тис. грн та 137401 тис. грн відповідно у 2010, 2011 та 2012 році .

Загальна сума запасів (для зручності позначимо її «З») у процесі аналізу порівнюється із послідовно поширюваним переліком таких джерел фінансування:

- власними обіговими коштами;
- власними обіговими коштами і довгостроковими кредитами та позиками;
- власними обіговими коштами, довго- та короткостроковими кредитами і позиками.

За результатами проведених нами розрахунків виявлено, що у 2010 році сума власних обігових коштів склала 49971,4 тис. грн, у 2011 – 61490 тис. грн та у 2012 – 395382 тис. грн.

Як відомо, власні обігові кошти є частиною обігових коштів корпорації, яка фінансується за рахунок власного капіталу, при цьому забезпечення наступних витрат і платежів та доходи майбутніх періодів прирівнюються до власного капіталу.

Логічно вважати, що необхідною умовою фінансової стійкості корпорації є позитивне значення величини суми власних обігових коштів. Як показав аналіз, даний показник має позитивне значення лише у 2010 (49971,4 тис. грн) та 2011 (61490 тис. грн) роках, тоді як у 2012 році даний показник мав від'ємне значення (–395382 тис. грн).

У теорії фінансів прийнято розрізняти наступні типи фінансової стійкості: абсолютна стійкість, нормальна стійкість, нестійкий фінансовий стан.

За нашими розрахунками протягом 2010–2011 рр. фінансова стійкість МКК «ROSHEN» є нормальною, проте у 2012 р. фінансову стійкість не можна вважати нормальною (найпростіші розрахунки свідчать, що реальна фінансова стійкість не відповідає даному типу).

При ефективній роботі виробництва корпорації та вдалої ринкової кон'юнктури у 2013 та наступних роках можна сподіватись на покращення показника фінансової стійкості.

З метою проведення аналізу фінансової стійкості корпорації (за різними критеріями) та виявлення її динаміки нами побудована наступна таблиця (таблиця 1.1):

Таблиця 1.1

Аналіз фінансової стійкості МКК «ROSHEN» за критерієм стабільності джерел покриття запасів протягом 2010–2012 рр.

Номер рядка	Показник	2010	2011	2012
1	2	3	4	5
1.	Власний капітал	283197,2	325912	322264
2.	Необоротні активи	233225,8	264422	717646
3.	Власні обігові кошти (р.1 – р.2)	49971,4	61490	-395382
4.	Довгострокові зобов'язання	75250	151250	527410
5.	Наявність власних і довгострокових джерел покриття запасів (р.3 + р.4)	125221,4	212740	132028

Закінчення таблиці 1.1

1	2	3	4	5
6.	Короткострокові кредити та позики	59807,3	162090	317733
7.	Загальний розмір основних джерел покриття запасів (р. 5 + р.6)	185028,7	374830	449761
8.	Запаси	108920,4	143523	137401
9.	Надлишок (+) або нестача (-) власних обігових коштів (р.3-р.8)	-58949	-82033	-532783
10.	Надлишок(+) або нестача (-) власних коштів і довгострокових кредитів і позик (р.5 – р.8)	16301	69217	-5373
11.	Надлишок або нестача основних джерел покриття запасів (р.7-р.8)	76108,3	231307	312360
12.	Тип фінансової стійкості	Нормальний	Нормальний	Нестійкий
13.	Надлишок або нестача коштів на 1 грн запасів (р.11 : р.8)	0,70	1,61	2,27

На підставі проведених розрахунків можна зробити висновок, що стійкість фінансового стану МКК «ROSHEN» протягом 2010–2012 рр. можна охарактеризувати як задовільну. Нестачу власних коштів корпорації перекривали коротко- та довгостроковими кредитами банків протягом даного періоду, однак у 2012 році коштів не вистачало у сумі 5373 тис. грн, що поставило корпорацію на межу фінансової стійкості (тип фінансової стійкості – нестійкий). Зростання потреб корпорації у обігових коштах можна пояснити активним розвитком МКК «ROSHEN» (впровадження нових проектів, технологічних ліній, модернізація та збільшення виробничих потужностей).

Як відомо, ліквідність характеризує спроможність майна корпорації швидко перетворитись у грошові кошти для негайного погашення його заборгованості.

Аналіз ліквідності МКК «ROSHEN» протягом 2010–2012 рр. полягає у порівнянні статей активу балансу, які згруповані за ознакою ліквідності та розміщені в порядку спадання ступеня ліквідності, зі статтями пасиву, які згруповані за ознакою терміновості погашення і розміщені в порядку збільшення строків зобов'язань.

Для проведення аналізу ліквідності корпорації нами було складено декілька таблиць, що наведені далі по тексту:

Із таблиці 1.2 видно, що на кінець року баланс МКК «ROSHEN» є не абсолютно ліквідним, тоді як на початок 2010 року ситуація була краща.

Таблиця 1.2

Аналіз ліквідності в МЕК «ROSHEN» за 2010 рік

Активи	Розмір		Пасиви	Розмір		Надлишок(+), нестача(-)	
	На початок року	На кінець року		На початок року	На кінець року	На початок року	На кінець року (гр.4) гр.2-
А	1	2	Б	3	4	5	6
А1. Найбільш ліквідні	6387,7	6088,3	П1. Найтерміновіші зобов'язання	6246,9	8063,4	140,8	-1975,1
А2. Швидкореалізовані	174474,9	145112,6	П2. Короткострокові	184661,7	167248,8	-10187	-22136
А3. Повільнореалізовані	65793,7	108920,4	П3. Довгострокові	52964,4	75250	12829,3	33670,4
А4. Важкореалізовані	211653,2	233225,8	П4. Постійні	254604,4	283197,2	-42951	-49971

Таблиця 1.3

Аналіз ліквідності в МКК «ROSHEN» за 2011 рік

Активи	Розмір		Пасиви	Розмір		Надлишок(+), нестача(-)	
	На початок року	На кінець року		На початок року	На кінець року	На початок року	На кінець року
A	1	2	Б	3	4	5	6
A1. Найбільш ліквідні	6088,3	12550	П1. Найтерміновіші зобов'язання	8063,4	10524	-1975,1	2026
A2. Швидкореалізовані	145112,6	237414	П2. Короткострокові	167248,8	289848	-22136	-52434
A3. Повільнореалізовані	108920,4	143523	П3. Довгострокові	75250	151250	33670,4	-7727
A4. Важкореалізовані	233225,8	264422	П4. Постійні	283197,2	325912	-49971	-61490

З вищенаведеної таблиці можна зробити висновок, що у 2011 році наш об'єкт дослідження був не абсолютно ліквідним.

Аналогічний висновок нами зроблений по 2012 року (див. таблицю 1.4.)

Таблиця 1.4

Аналіз ліквідності в МКК «ROSHEN» за 2012 рік

Активи	Розмір		Пасиви	Розмір		Надлишок(+), нестача(-)	
	На початок року	На кінець року		На початок року	На кінець року	На початок року	На кінець року
A	1	2	Б	3	4	5	6
A1. Найбільш ліквідні	12550	35204	П1. Найтерміновіші зобов'язання	10524	1786	2026	33418
A2. Швидкореалізовані	237414	553122	П2. Короткострокові	289848	700866	-52434	-147744
A3. Повільнореалізовані	143523	137401	П3. Довгострокові	151250	527410	-7727	-390009
A4. Важкореалізовані	264422	717646	П4. Постійні	325912	322264	-61490	395382

Наприкінці 2012 року ситуація з ліквідністю покращилась у порівнянні з початком року, однак все одно в цілому дані балансу свідчать, що підприємство не є абсолютно ліквідним.

За даними розрахунків можна зробити висновок про помірну платоспроможність корпорації.

Для оцінки ступеня ліквідності необхідно також обчислити такі відносні показники: коефіцієнт абсолютної ліквідності, коефіцієнт критичної ліквідності, коефіцієнт покриття або коефіцієнт поточної ліквідності .

Для аналізу фінансової стійкості корпорації МКК «ROSHEN» з погляду структури джерел фінансування нами обчислені наступні показники:

1. Коефіцієнт автономії.
2. Коефіцієнт співвідношення залучених та власних джерел коштів.
3. Коефіцієнт мобільності.
4. Коефіцієнт маневреності власних коштів.
5. Коефіцієнт забезпечення власними обіговими коштами.
6. Коефіцієнт виробничих фондів.

Як результат на основі проведених розрахунків показників фінансової стійкості МКК «ROSHEN» за 2010-2012 рр. нами побудовано зведену таблицю (див. таблицю 1.5):

Таблиця 1.5

Показники фінансової стійкості МКК «ROSHEN» за 2010-2012 рр.

№ п/п	Показник	2010	2011	2012	Відхилення (+/-)		
					2011 р. до 2010 р.	2012 р. до 2011 р.	2012 р. до 2010 р.
1	2	3	4	5	6	7	8
1	Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,03	0,04	0,05	0,01	0,01	0,02
2	Коефіцієнт критичної ліквідності	1,09	1,23	0,99	0,14	-0,24	-0,1
3	Коефіцієнт покриття (коефіцієнт поточної ліквідності)	1,71	1,7	1,19	-0,01	-0,51	-0,52
4	Коефіцієнт автономії	0,53	0,42	0,21	-0,11	-0,21	-0,32
5	Коефіцієнт співвідношення залучених та власних джерел коштів	0,88	1,39	3,82	0,51	2,43	2,94

Закінчення таблиці 1.5

1	2	3	4	5	6		
6	Коефіцієнт мобільності	1,29	1,94	1,16	0,65	-0,78	-0,13
7	Коефіцієнт маневреності власних коштів	1,76	0,19	1,23	-1,57	1,04	-0,53
8	Коефіцієнт забезпечення власними обіговими коштами	0,46	0,43	2,88	-0,03	2,45	2,42
9	Коефіцієнт виробничих фондів	0,64	0,52	0,55	-0,12	0,03	-0,09

Дані з таблиці 1.5 свідчать про те, що більшість показників фінансової стійкості МКК «ROSHEN» за 2010-2012 рр. погіршувались та мали відповідно від'ємну динаміку за даний період. Варто звернути увагу на значне зростання коефіцієнта співвідношення залучених та власних джерел коштів, який у 2012 році зріс на 2,94 або в 4,34 раза порівняно з 2010 роком, що не може не насторожити. Так як значне зростання зовнішньої заборгованості може призвести до проблем своєчасного повернення залучених коштів.

Отже, на основі зведених розрахунків фінансової стійкості МКК «ROSHEN» за 2010-2012 рр. можна стверджувати, що в цілому фінансова стійкість корпорації є задовільною. Однак для покращення ситуації на досліджуваній корпорації необхідно:

- прискорити оборотності капіталу в поточних активах, в результаті чого пройде відносно його зменшення на гривню товарообороту;
- здійснити обґрунтоване зменшення запасів і затрат (до нормативу);
- поповнити власний оборотний капітал за рахунок внутрішніх і зовнішніх джерел.

Таким чином, на основі проведеного аналізу фінансової стійкості МКК «ROSHEN», всього вище сказаного можна зробити наступні висновки:

1. Корпорація здійснює підприємницьку діяльність у певному фінансовому зовнішньому середовищі, насамперед – це ринок капіталів, попит на капітал та його пропозиція, що визначають відсоткові ставки, а вони у свою чергу позначаються на можливості корпорації залучати капітал. На підприємництво впливають податки, митна політика, розвиток реклами. Треба розуміти, що корпорація не може діяти на це середовище, а здатна лише сприймати його як таке й урахувувати його вплив на свою діяльність.

2. Найпоширенішими підходами, що застосовуються в процесі аналізу фінансової стійкості корпорації, діагностики чи моніторингу,

є традиційні та новітні підходи, в основу яких покладено різноманітні техніки, зокрема:

— агрегування, суть якої полягає в обчисленні оціночних агрегатів балансової моделі підприємства;

— вертикального та горизонтального аналізу, який базується на співставленні в абсолютному та відносному значенні статей балансу та показників інших форм фінансової звітності;

— коефіцієнтного аналізу, який базується на розрахунку відносних показників.

Для оцінки показників фінансової стійкості корпорацій доцільно використовувати методику на основі оцінки найважливіших характеристик фінансового стану підприємства. Дана методика свідчить про ступінь незалежності підприємства щодо володіння майном, що знаходиться в його розпорядженні, та його використання. Цей ступінь незалежності оцінюють за такими критеріями:

рівнем покриття матеріальних оборотних коштів (запасів) стабільними джерелами фінансування;

платоспроможністю підприємства (тобто потенційною спроможністю підприємства покрити свої термінові зобов'язання мобільними активами);

часткою власного та прирівняного до нього капіталу у сукупних джерелах фінансування.

3. Стратегія діяльності МКК «ROSHEN» дозволяє не тільки ефективно планувати її основну діяльність, а й визначати ефективні механізми координації функціонування окремих її елементів у взаємодії з головною концепцією управління розвитком.

Ефективне управління фінансово-економічною стійкістю корпорації також потребує обґрунтування механізму стратегічного управління, що має складатися з трьох основних етапів: стратегічне планування, формування стратегічного набору та реалізація стратегічних заходів.

У такий спосіб забезпечують ефективну координацію різноспрямованих стратегій стратегічного набору та виконання дій, що зумовлені стратегічними планами, розробленими для реалізації стратегічного набору управління фінансово-економічною стійкістю в рамках загальної стратегії корпорації.

Список використаної літератури

1. Бугас Н. В. Фінансова стійкість підприємств як передумова їх ефективного функціонування і розвитку [Текст] / Н. В. Бугас // Економіка та держава. – 2005. – №6. – С.27–30.

2. Выборова Е. Н. Особенности диагностики финансовой устойчивости субъектов хозяйствования [Текст] / Е. Н. Выборова // Актуальные проблемы современной науки. – 2003. – №1. – С. 35-41.

3. Донченко Т. В. Теоретичні основи формування механізму управління фінансовою стійкістю підприємства [Текст] / Т. В. Донченко // Вісник Хмельницького національного університету. – 2010. – №1. – С. 23-27.

4. Тренив Н.Н. Стратегическое управление: учеб. пособие / Н.Н. Тренив – М.: Приор, 2002. – С. 34.

Николай Петрович Тухтий,
профессор кафедры менеджмента Межотраслевой академии управления,
доктор экономических наук, г.Киев

Лариса Васильевна Громоздова,
профессор кафедры международной экономики и маркетинга Киевского
Университета управления и предпринимательства, к.э.н., г. Киев

Елена Викторовна Коваль,
магистр.

Финансовая устойчивость корпорации в регионах Украины: теоретические аспекты анализа

Аннотация. В статье исследованы категории финансовой устойчивости как основы стабильного состояния предприятия, описаны типы финансовой стойкости и приведены примеры их расчета.

Ключевые слова: финансовая устойчивость, абсолютная устойчивость, нормальная устойчивость, неустойчивое финансовое состояние, собственные оборотные средства, система управления финансовой устойчивостью корпораций.

Mikola Tukhtiy

Professor of the Department of Management, Interdisciplinary Academy of Management, Doctor of Economic Sciences, Kiev.

Larisa Gromozdova

Professor of the Department of International Economics and Marketing of Kyiv University of Correctness and Entrepreneurship, Ph.D., Kiev

Elena Koval
Master.

Financial stability of corporations in the regions of ukraine: theoretical aspects of analysis

Abstract. In the article the category of financial stability as a basis for the stable condition of the company, describing types of financial stability that provides examples of their calculation.

Keywords: financial stability, absolute stability, the normal resistance, unstable financial condition, working capital management system financial strength of corporations.